

คู่มือการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริต

ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
สำหรับผู้ปฏิบัติงานและประชาชน

องค์การชุมชน

สำนักงาน ป.ป.ช.

คู่มือการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริต ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

สำหรับผู้ปฏิบัติงานและประชาชน

(Layman Guide)

องค์การชุมชน

คำนำ

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) มีเป้าหมายบูรณาการความร่วมมือให้สังคมไทยทุกภาคส่วน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรการศึกษา องค์กรศาสนา และองค์กรสื่อมวลชน ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ เพื่อให้องค์กรต่าง ๆ ทางสังคมได้มีความตื่นตัวในการที่จะร่วมมือในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต การร่วมมือกันในการเฝ้าระวังเหตุการณ์ทุจริตได้ และสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตที่โดยมีฐานมาจากการที่ประชาชนในทุกภาคส่วนมีวิถีคิด จิตสำนึกของความซื่อสัตย์สุจริต

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้กำหนดแนวทางการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ และปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีมาตรฐานสากล และในแผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2562 โดยกำหนดแนวทางการปลูกฝังวิถีคิด การสร้างจิตสำนึกให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติฯ ระยะที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตที่ให้ภาคประชาสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชาชนมีจิตสำนึกสุจริต

ดังนั้น ทுகองการสังคมมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตให้บุคคลในองค์กร ยึดมั่นในคุณค่าของความซื่อสัตย์ และจะส่งผลต่อการไม่ยอมรับพฤติกรรมที่เป็น

การคดโกง องค์การจัดว่าเป็นสังคมย่อยที่มีวัฒนธรรมองค์การเป็น
หลักในการดำรงชีวิต ดังนั้น การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริต
ในคู่มือฉบับนี้จึงเชื่อมโยงกับการสร้างวัฒนธรรมองค์การในองค์การ
ทางสังคมทั้ง 7 องค์การ ได้แก่ ครอบครัว องค์การทางการศึกษา
องค์การทางศาสนา องค์การชุมชน องค์การธุรกิจ องค์การ
ทางการเมืองการปกครอง และองค์การสื่อมวลชน

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจาก
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ
ต่างประเทศ การสนทนากลุ่มจากตัวแทนองค์การทางสังคม
ทั้งหมด 7 องค์การ และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 7 องค์การ
เพื่อระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหารูปแบบ กลไก และแนวทาง
การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริต โดยเชื่อมโยงกับลักษณะ
ของวัฒนธรรมองค์การ และนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์
การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริต ทั้งรูปแบบ กลไก และ
แนวทางตามลักษณะของวัฒนธรรมของทั้ง 7 องค์การ และ
จัดทำเป็นคู่มือการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำหรับผู้ปฏิบัติงานและ
ประชาชน

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการปลูกฝังเจตคติ
และวัฒนธรรมสุจริตในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
สำหรับผู้ปฏิบัติงานและประชาชนฉบับนี้จะเป็นประโยชน์
ในการส่งเสริมความสุจริตให้เกิดขึ้นทุกองค์การทางสังคม

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
ความหมายของคำศัพท์ในคู่มือฉบับนี้	1
บทที่ 1 ความเป็นมา	4
บทที่ 2 หลักการ แนวคิดในการปลูกฝังเจตคติและ วัฒนธรรมสุจริตกับวัฒนธรรมองค์กร	8
บทที่ 3 รูปแบบ กลไก และแนวทางการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตขององค์การชุมชน	12
บรรณานุกรม	21

ความหมายของคำศัพท์ในคู่มือฉบับนี้

1. วัฒนธรรมสุจริต หมายถึง คุณธรรม(Integrity) กับ ความโปร่งใส (Transparency)

2. องค์การทางสังคม หมายถึง ครอบคลุม องค์การทางการศึกษา องค์การทางศาสนา องค์การชุมชน องค์การธุรกิจ องค์การทางการเมืองการปกครอง และองค์การสื่อมวลชน โดยการวิจัยได้กำหนดนิยามขององค์การทางสังคม ดังนี้

3. องค์การชุมชน ได้แก่ ชุมชนที่มาจากการจัดตั้งโดยประชาชน หรือการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน

4. การปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต หมายถึง รูปแบบ กลไก แนวทาง วิธีการ กลไกสร้างเจตคติ ค่านิยมความสุจริตสอดคล้องกับแบบแผนทางวัฒนธรรมขององค์การทางสังคม

5. รูปแบบการปลูกฝัง หมายถึง ลักษณะหรือตัวแบบที่ใช้ในการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมความสุจริตในองค์การ

6. กลไกการปลูกฝังความสุจริต หมายถึง ระบบองค์ประกอบของการดำเนินงานปลูกฝัง ประกอบด้วย

6.1 กลไกบุคคล ได้แก่ ผู้นำ ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชา คณะกรรมการ คณะทำงาน

6.2 กลไกหน่วยงาน/เครือข่าย ได้แก่ หน่วยงานตรวจสอบ องค์การวิชาชีพ เครือข่ายทางสังคม

6.3 กลไกการบริหาร ได้แก่ โครงสร้างการบริหาร
องค์การ ระบบการบริหาร ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์
นโยบาย และแผนปฏิบัติงานองค์การ

6.4 กลไกการควบคุม ได้แก่ กฎระเบียบ ข้อบังคับ
ประมวลจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ข้อตกลง มาตรการลงโทษ
หลักธรรมทางศาสนา

6.5 กลไกการผลักดัน ได้แก่ บันทึกความร่วมมือ
แผนงานโครงการส่งเสริมความสุจริต

6.6 กลไกการตรวจสอบ ได้แก่ ระบบการประเมิน
ผลงาน ระบบการตรวจสอบ ระบบการร้องเรียนและขอคำปรึกษา

7. แนวทางการปลูกฝังความสุจริต หมายถึง วิธีการปฏิบัติ
ในการปลูกฝังเจตคติ ประกอบด้วย

7.1 แนวทางการส่งเสริมความสุจริต ได้แก่ การเข้าร่วม
กิจกรรมอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรในองค์การเรื่องความสุจริต
การใช้กิจกรรมทางศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ
การจัดทำคู่มือ การปฏิบัติงาน การจัดทำสื่อเพื่อให้ความรู้
การใช้แหล่งข้อมูลอ้างอิง การสร้างต้นแบบผู้นำในองค์การสร้างฐาน
สมาชิกเพื่อป้องกันการทุจริต การจัดทำบันทึกข้อตกลง
ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และ
การปฏิญาณสาบานตน

7.2 แนวทางการสนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโปร่งใส การสร้างเครือข่ายสนับสนุน การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร

7.3 แนวทางการควบคุม ได้แก่ การนำหลักศาสนา จรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรฐานจริยธรรม มาตรฐานวิชาชีพ ธรรมนูญ การใช้หลักธรรมาภิบาล การกำหนดแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติงาน การจัดทำข้อตกลงในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

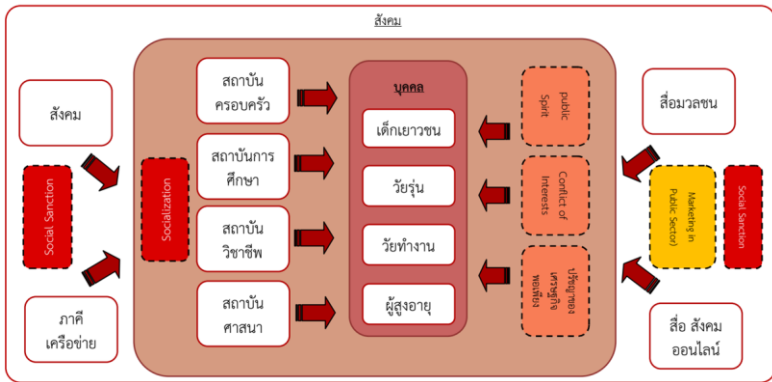
7.4 แนวทางการตรวจสอบ ได้แก่ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

7.5 แนวทางการสร้างความเข้าใจ ได้แก่ การประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริต การเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ สื่อสารประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์กร การเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ การเสวนาหรือเปิดรับฟังความคิดเห็น การกำหนดแนวทางปฏิบัติ การสร้างความตระหนักและความเข้าใจไม่ยอมรับการทุจริต

บทที่ 1 ความเป็นมา

องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International-TI) รายงานว่าประเทศไทยถูกจัดอันดับด้วยดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) อันดับที่ 99 ของโลกด้วยคะแนน 36 คะแนนจากสาเหตุการรับสินบน ความอ่อนแอขององค์กรตรวจสอบการทุจริต การทุจริตมีรูปแบบซับซ้อน เช่น การทุจริตเชิงนโยบาย การหลีกเลี่ยงระบบการตรวจสอบของรัฐ การกระทำที่เป็น การขัดกันแห่งผลประโยชน์ และผลประโยชน์ทับซ้อนจากกลุ่มนักการเมือง และเครือข่าย กลุ่มธุรกิจ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2560)

รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดเป้าหมายการบูรณาการความร่วมมือสังคมไทยทุกภาคส่วนร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ เพื่อเพิ่มคะแนนความโปร่งใสตามดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตให้กับประเทศไทย สอดคล้องกับแนวทางของสภาปฏิรูปแห่งชาติกำหนดให้องค์การทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว องค์กรทางศึกษา องค์กรทางศาสนา องค์กรชุมชน องค์กรธุรกิจ องค์กรทางการเมืองการปกครอง และองค์กรสื่อมวลชนร่วมมือสร้างค่านิยมความสุจริต ให้บุคคลสามารถแยกผลประโยชน์ส่วนตนออกจากผลประโยชน์สาธารณะ (สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2558) ดังปรากฏในภาพต่อไปนี้

กระบวนการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต

ที่มา: คู่มือการนำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560-2564) ไปสู่การปฏิบัติ (2560: 18)

จากภาพจะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ชาติฯ ระยะที่ 3 กำหนดการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตที่จะต้องมีฐานมาจากประชาชนในทุกองค์การทางสังคมมีวิถีคิด สร้างจิตสำนึกความซื่อสัตย์สุจริต โดยเชื่อมโยงให้ทุกองค์การทางสังคมต่าง ๆ สร้างวัฒนธรรมสุจริตให้เกิดขึ้น ส่งผลให้บุคคลไม่ยอมรับพฤติกรรมที่เป็นการทุจริตคดโกง ทั้งการทุจริตในเรื่องเล็กจนถึงการทุจริตขนาดใหญ่ และเป็นการสร้างความตื่นตัวของสังคมในการป้องกันการทุจริต

จากหลักการดังกล่าว องค์การทางสังคมจึงมีหน้าที่หล่อหลอมขัดเกลาบุคคลในองค์การให้มีเจตคติสุจริต และสร้างรากฐานจากการปฏิบัติจากคนสู่คน จากกลุ่มสู่กลุ่ม จากสังคมสู่

สังคม และแสดงออกถึงพฤติกรรมสุจริต ทำให้บุคคล สังคมและวัฒนธรรม มีความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยใช้วัฒนธรรมองค์การกำหนดค่านิยมและถ่ายทอดสู่บุคคลผ่านกระบวนการทางสังคม (Socialization)

ตัวอย่างการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริต

วัฒนธรรมองค์การธุรกิจของประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญเรื่องการตรงต่อเวลาซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความซื่อสัตย์สุจริต กล่าวคือเป็นคนที่มีความประพฤติตรงต่อเวลาและต่อหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นเวลาทำงาน หรือไปพบลูกค้า คนญี่ปุ่นจะต้องไปก่อนเวลานัดถือเป็นบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งวัฒนธรรมองค์การหล่อหลอมให้พนักงานมีเจตคติยึดถือวินัยเรื่องที่สำคัญเพราะทุกคนปฏิบัติจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของสังคม อีกทั้งคนญี่ปุ่นจะถูกปลูกฝังมาตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียนอบรมสั่งสอนในเรื่องระเบียบวินัย และเมื่อเข้าทำงาน จะตั้งใจทำงาน ไม่มาสายรักษาเวลาอยู่เสมอ

จากตัวอย่างจะให้เห็นว่า การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตต้องอาศัยวัฒนธรรมในองค์การต่าง ๆ ทั้งตั้งแต่ครอบครัว องค์การทางการศึกษา และองค์การที่บุคคลทำงานหล่อหลอมเรื่องความสุจริต ทำให้เกิดเป็นแบบแผนทางสังคมหรือเรียกว่าเป็นการควบคุมทางสังคมให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต

ดังนั้น การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมความสุจริตในคู่มือฉบับนี้จึงเชื่อมโยงกับการสร้างวัฒนธรรมองค์การในองค์การทางสังคม เพราะองค์การเป็นสังคมย่อย ๆ ที่มีวัฒนธรรมของตนเป็นหลักในการดำรงชีวิต ดังนั้น บุคคลสามารถได้รับการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตตั้งแต่เด็ก โดยการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ เมื่อเข้าสังคมบุคคลถูกบังคับจากองค์การโดยปริยายให้ทำตามวัฒนธรรมองค์การที่สังคมยึดถือ แล้วปฏิบัติในแนวเดียวกัน

บทที่ 2 หลักการ แนวคิดในการปลูกฝังเจตคติและ วัฒนธรรมสุจริตกับวัฒนธรรมองค์การ

2.1 เจตคติคืออะไร

เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ถึงสภาพแวดล้อมวัฒนธรรมและ
ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของสังคม เจตคติไม่ได้มีติดตัวมา
แต่กำเนิด และบุคคลนำเอาสิ่งที่เรียนรู้เหล่านั้นมาเป็นรากฐานของ
เจตคติ ความคิด ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Allport, 1967;
Shaw & Wright, 1967) และเจตคติเกิดจากประสบการณ์ อิทธิพล
ต่าง ๆ ของกลุ่มสังคมมีความสอดคล้องกับการขัดเกลาทางสังคม
เพื่อช่วยให้สมาชิกในสังคมได้เรียนรู้ และปฏิบัติตามบรรทัดฐานของ
สังคม เช่น การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อนฝูง
เพื่อนร่วมอาชีพ หรือสื่อต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้การ
กระทำของบุคคลต่อผู้อื่นเป็นไปอย่างเหมาะสม รู้จักปฏิบัติตนใน
ฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม

แนวคิดต่าง ๆ ที่ช่วยอธิบายการปลูกฝังเจตคติ คือ
แนวคิดสังคมกระจกเงา (Social Mirror Theory) ที่อธิบายว่า
มนุษย์สามารถเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของสังคม
เช่นเดียวกับแนวคิดการกล่อมเกลาทางสังคม (Socialization)
อธิบายว่า การสร้างค่านิยม และทัศนคติของบุคคลมาจากการ
เรียนรู้ผ่านหน่วยทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ชุมชน
กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน และ **แนวคิดกระบวนการเรียนรู้บน
พื้นฐานการทำงานของสมอง (Brain Based Learning
Theory: BBL)** อธิบายอย่างชัดเจนว่า การปลูกฝังการเรียนรู้

เจตคติสู่ความคิดของบุคคลต้องถ่ายทอดด้วยวัฒนธรรมองค์การ เพราะบุคคลคิด รู้สึก เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และจากการใช้ชีวิตอยู่ในองค์การทางสังคม

เจตคติเป็นความคิดความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่เกิดจาก ประสบการณ์ การเรียนรู้สภาพแวดล้อม และอิทธิพล กลุ่มในสังคม

2.2 วัฒนธรรมองค์การคืออะไร

วัฒนธรรมองค์การ คือ แนวคิดอธิบายความเชื่อและ ค่านิยมภายในองค์การ และช่วยในการปรับพฤติกรรมของคน ในองค์การได้ เพราะวัฒนธรรมองค์การเป็นรากฐานที่กำหนด ทิศนคติ และพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม และเป็นแบบแผน ที่ให้บุคลากรในองค์การยึดถือ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้ อธิบายว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นเอกลักษณ์ขององค์การและ เป็นเครื่องมือส่งเสริมให้สมาชิกในองค์การมีพฤติกรรมที่ดี สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์การ สมาชิกต้องปรับตัวให้เข้ากับ วัฒนธรรมองค์การและมีพฤติกรรมที่แสดงออกสอดคล้องกับ วัฒนธรรมขององค์การ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือน, 2556)

ดังนั้น องค์การสามารถสร้างคุณธรรมของคนในองค์กรได้
ผ่านวัฒนธรรมองค์การ วัฒนธรรมองค์การเป็นแบบแผนที่องค์กร
ยอมรับ และยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

วัฒนธรรมองค์การ คือ แบบแผนที่ใช้ร่วมกันในองค์กร
สามารถเรียนรู้ได้ และสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันให้เกิดขึ้น
ภายในองค์กร

2.3 การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตอย่างไร

การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตมีเจตนารมณ์
ที่สำคัญคือ การปรับความเชื่อและค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสม
กล่าวคือการไม่ยอมรับการทุจริตและยึดมั่นในความสุจริต อีกทั้ง
เจตคติเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทั้งกลุ่มทางสังคม
วัฒนธรรม ค่านิยมในกลุ่มนั้น ๆ บุคคลมีแนวโน้มที่จะรับเอาเจตคติ
ของสังคมที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์อยู่ ตัวอย่างเช่น ครอบครัวสอนลูก
ว่าสิ่งนั้นไม่ดี สิ่งนี้ดี การเล่นเกมพนันเป็นเรื่องไม่เหมาะสม
การปฏิบัติงานตามกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดี เป็นต้น

จากการศึกษาของต่างประเทศหลายเรื่อง พบความ
เชื่อมโยงกันระหว่างวัฒนธรรมองค์การและการสร้างเจตคติ และ
เจตคติจะสอดคล้องกับค่านิยมหรือความเชื่อขององค์กรนั้น ๆ
ซึ่งคนส่วนใหญ่นิยมชมชอบหรือให้การสนับสนุน ดังนั้น วัฒนธรรม
องค์การจึงช่วยในการปรับพฤติกรรมของคนในองค์กรได้

(Deal and Kennedy, 1982; Kotter and Heskett, 1992; Klein, 1996)

ดังนั้น การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตจึงใช้การเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมองค์การองค์การต่าง ๆ เพราะบุคลากรในองค์การต้องมีพฤติกรรมที่ยึดถือร่วมกันเป็นค่านิยมร่วมกันที่สร้างรากฐานจากการปฏิบัติจากคนสู่คน จากกลุ่มสู่กลุ่ม จากสังคมสู่สังคม และแสดงออกถึงพฤติกรรม ดังปรากฏในภาพ

การปลูกฝังผ่านวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความคิด และพฤติกรรม

ดังนั้น องค์การสามารถใช้วัฒนธรรมองค์การส่งเสริมความสุจริต ถ่ายทอดข้อมูลให้ไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และหล่อหลอมความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้คนในองค์การประพฤติตามบรรทัดฐานเหล่านั้น เพื่อให้ความสุจริตซึมซับและมีผลต่อการรับรู้ของสมองพัฒนาเป็นวิธีคิด ก่อให้เกิดบุคลิกลักษณะของคนที่มีความสุจริตและแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรม

บทที่ 3 รูปแบบ กลไก และแนวทางการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตขององค์การทางการศึกษา

องค์การชุมชน

องค์การชุมชนเป็น
หน่วยทางสังคมขนาดใหญ่
ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน
ร่วมกับองค์การการศึกษา
องค์การศาสนา และ
ครอบครัว ตามหลักการของ
บ้าน วัด โรงเรียน หรือ
“บวร” เนื่องจากองค์การชุมชน เป็นรากฐานสำคัญในการผลักดัน
การสร้างวัฒนธรรมสุจริต

1.กลุ่มเป้าหมาย

องค์การชุมชนจากการจัดตั้งโดยประชาชน หรือการ
ได้รับการแนะนำ การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เอกชน
หรือองค์กรพัฒนาเอกชน

2. รูปแบบในการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริต

2.1 การใช้ทุนทางสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี จารีตของชุมชน

2.1.1 การสร้างความสุจริตชุมชนต้องใช้ทุนทางสังคม ขนบธรรมเนียมของชุมชน จารีตเป็นหลักความดี ความชอบ ที่คนในชุมชนนั้น ๆ สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นยึดถือและปฏิบัติ และเป็นองค์ความรู้ที่สั่งสม ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยองค์การชุมชนสามารถนำประเพณี จารีต ภูมิปัญญาท้องถิ่นปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริตได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนเข้ากับวิถีชีวิตของสมาชิกชุมชน เช่น นิทานพื้นถิ่น การอุปมาอุปไมย บทเพลงฉ่อย

เพลงรำ รวมไปถึงการใช้จารีต วัฒนธรรมกล่อมเกลาจิตใจสร้างจิตสำนึกการทำดี ละชั่ว กลัวบาป

2.1.2 องค์การชุมชนสำรวจอัตลักษณ์ในชุมชนที่มีคุณค่าที่เกี่ยวเนื่องกับประเพณี จารีตของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีนัยยะของการทำความดี ส่งเสริมความสุจริตเพื่อนำมาใช้กล่อมเกลาจิตใจสมาชิกในชุมชน

2.1.3 คนในชุมชนต้องมีความเข้มแข็งร่วมกันคิด ร่วมกันเรียนรู้ พัฒนาความสุจริตชุมชนจากภายในเชื่อมโยงแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาชุมชน ส่งผลทำให้วิถีชีวิตปรับเปลี่ยนให้มีความสุจริต

2.1.4 การนำประเพณี จารีตของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น กล่อมเกลาสมาชิกในชุมชนให้สุจริต โดยกำหนดธรรมเนียมชุมชนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และใช้เป็นมาตรการการอยู่ร่วมกัน และกำหนดบทลงโทษหากคนในชุมชนกระทำการทุจริต

2.1.5 เมื่อจัดทำธรรมนูญชุมชนเรียบร้อยแล้วผู้นำ คณะกรรมการชุมชนต้องประชุมทำความเข้าใจกับสมาชิกชุมชน ในการบังคับใช้ธรรมนูญอย่างเคร่งครัด การจัดทำธรรมนูญชุมชน ช่วยทำให้การปลูกฝังความสุจริตในชุมชนอยู่ในแบบแผนเดียวกัน สมาชิกในชุมชนให้การยอมรับ

2.1.6 คนในชุมชนมีความสนใจ ใส่ใจแก่นแท้ของการพัฒนาชุมชนสุจริต และปฏิบัติตามธรรมนูญชุมชนภายใต้วิถีชีวิตบนความสุจริต และอาจใช้การปฎิญาณสาบานตนเป็นคนดี

ต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือในชุมชนนั้น ๆ ทำให้คนทำดี ละชั่ว
เกรงกลัวบาป

2.2 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.2.1 ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชนต้องเป็น
แบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกในชุมชนด้านการประพฤติ
สุจริต การบริหารชุมชนด้วยความโปร่งใส การเคารพกฎกติกาของ
ชุมชนอย่างเคร่งครัด

2.2.2 ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชนกระตุ้น
ให้สมาชิกในชุมชนเกิดความตระหนัก การค้นหาปัญหา วิธีการ
แก้ไขปัญหามหาการทุจริต เพื่อให้ชุมชนเป็นชุมชนปลอดการทุจริต โดย
การจัดเวทีประชาคมชุมชน การพูดคุยปัญหาของชุมชน
กับคณะกรรมการหมู่บ้านที่รับฟังปัญหาจากลูกบ้าน เพื่อร่วมกัน
แก้ไขปัญหา

2.2.3 ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชนต้อง
เปิดเผยข้อมูลการบริหารงานในชุมชน ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบของ
รายงานประจำปี หรือรายงานผลการดำเนินงาน รายงานบัญชี
รายรับรายจ่ายอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้

3. กลไกในการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริต

3.1 ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชน

(กลไกบุคคล)

3.1.1 การจัดตั้งกลไกการบริหารหมู่บ้านในรูปแบบของคณะกรรมการชุมชน โดยต้องได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน เพื่อเป็นคณะทำงานทำหน้าที่บริหารชุมชน

3.1.2 ผู้นำชุมชน และ

คณะกรรมการ

ชุมชนยึดมั่นในการปฏิบัติตามธรรมนูญชุมชนอย่างเคร่งครัด การเปิดเผยข้อมูล การดำเนินงานโปร่งใสตรวจสอบได้

3.1.3 ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชนต้องปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารชุมชนร่วมกับสมาชิกในชุมชน เช่น การจัดตั้งฝ่ายค้ำหน้าเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการชุมชนการบริหารชุมชนตามหลักกฎหมาย

3.2 ธรรมนูญชุมชน (กลไกควบคุม)

3.2.1 ธรรมนูญชุมชนเป็นข้อตกลงและกรอบในการดำเนินงานและกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันของสมาชิกภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งต้องจัดทำอย่างมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชน รวบรวมจารีต ความเชื่อบรรทัดฐานในธรรมนูญ เชื่อมโยงกับการปลูกฝังความสุจริตผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิต เช่น การสาบานต่อศาลผีตาบู่ การผูกเสี่ยว ซึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่องผสมผสานเข้าสู่วิถีชีวิตของคนในชุมชน

3.2.2 ธรรมนูญชุมชนเป็นการควบคุมทางสังคมทางหนึ่ง ควรส่งเสริมการปลูกฝังความสุจริต เช่น การปลูกฝังให้คนเป็นคนดี การรักษากฎมีปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในชุมชน การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

3.2.3 ในธรรมนูญชุมชน มีการกำหนดให้จัดตั้งฝ่ายค้านทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหารชุมชนให้โปร่งใส ค้านเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ ตรวจสอบความถูกต้อง ช่วยแก้ไขปัญหา และเสนอแนะแนวทางแก้ไข โดยยึดถือประโยชน์ส่วนร่วมเป็นสำคัญ และเป็นระบบที่ทำให้สมาชิกในชุมชนเรียนรู้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย สร้างการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสมาชิกในชุมชนจะช่วยกันกวดขันดูแลซึ่งเป็นกลไกป้องกันการประพฤติทุจริตของชุมชน

4. แนวทางในการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริต

4.1 การใช้กิจกรรมทางศาสนา (แนวทางการส่งเสริมความสุจริต)

4.1.1 การใช้กิจกรรมทางศาสนาปลูกฝังจิตสำนึก การทำความดี ละเว้นความชั่ว เกรงกลัวต่อบาป ผ่านทำกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา การฟังเทศน์ ธรรมชาดกเพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกการทำความดี ละเว้นความชั่ว เกรงกลัวต่อบาป การปฏิบัติตามหลักธรรมต่าง ๆ เช่น หลักธรรมเรื่องhiriโอตตปปะ สุจริตธรรม หลักฆราวาสธรรม

4.1.2 การปฏิญาณสาบานตนของผู้นำชุมชน และ คณะกรรมการชุมชนต้องกล่าวคำปฏิญาณสาบานตนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ร่วมกันทุกครั้งก่อนที่จะทำงาน เช่น การประชุมคณะกรรมการ ชุมชน เพราะการปฏิญาณสาบานตนเป็นการตั้งเป้าหมาย การทำงานอย่างสุจริต

4.2 การทำกิจกรรมภายในชุมชน (แนวทางการส่งเสริม ความสุจริต) เพื่อเปิดพื้นที่ให้สมาชิกในชุมชนได้สร้างปฏิสัมพันธ์ ผ่านการทำงานสาธารณะประโยชน์ให้กับชุมชน การทำกิจกรรม จิตอาสา การจัดกิจกรรมเดินรณรงค์ต่อต้านการทุจริต การจัดกิจกรรมให้ความรู้ เป็นต้น

4.3 การใช้กิจกรรมเสริมแรงใจ (แนวทางการส่งเสริม ความสุจริต) การยกย่องเชิดชูบุคคลต้นแบบของชุมชน ด้านความสุจริต โดยให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันคัดเลือก และ ประกาศความดีให้สมาชิกของชุมชนได้รับทราบ เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่คนในชุมชนและเป็นการเสริมกำลังใจในการทำความดี

4.4 การสร้างการมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชนและ เครือข่าย (แนวทางการสนับสนุนการดำเนินงาน)

4.4.1 คนในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ อย่างเป็นระบบ และเป็นการสร้างความเข้มแข็ง การปลูกฝังให้คน ไม่เห็นแก่ตัว และการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับสมาชิกชุมชน การเปิดใจรับฟัง การทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์กับคน ในชุมชน

4.4.2 การประชุมต่าง ๆ ในชุมชนต้องเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน การทำประชาคมรับฟังปัญหาที่เกิดจากการทุจริต และคณะกรรมการชุมชนต้องนำข้อคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน รวมไปถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อรวบรวมเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชน

4.4.3 ภาครัฐควรเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสการทุจริตในพื้นที่

4.4.4 การทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เช่น การเปิดเวทีเฝ้าระวังการทุจริต (Corruption Watch) หรือเสวนาเพื่อระดมความคิดเห็นเรื่องการต่อต้านการทุจริตทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เป็นต้น

4.5 การสื่อสารภายในชุมชน (แนวทางการสร้างความเข้าใจ)

4.5.1 ชุมชนต้องมีการสื่อสารเรื่องความสุจริตกับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ผ่านทางไลน์กลุ่มชุมชน เสียงตามสาย การพบปะกับสมาชิกในชุมชนในวันสำคัญทางศาสนา หรืองานอื่น ๆ ของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนทราบถึงการดำเนินงานส่งเสริมความสุจริตในชุมชน โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาสอดแทรกการต่อต้านการทุจริตเพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมในชุมชน

4.5.2 ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และสมาชิก
ในชุมชนสามารถถ่ายทอดเรื่องราว ข่าว ประเด็นปัญหาที่อาจ
นำไปสู่การทุจริตในชุมชน การยกตัวอย่างบุคคลที่ประพฤติทุจริต
เพื่อให้สมาชิกในชุมชนเกิดความตระหนักรู้ถึงผลกระทบของการ
ประพฤติทุจริต เพราะเป็นบทเรียนที่ผ่านการเรียนรู้

บรรณานุกรม

- Allport, Gordon W. (1967). *Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: John Welley and Sons.
- Deal,Terry., Kennedy, Allan. (1982). *Author Corporate Cultures: The Rites and Rituals of Corporate Life*. Boston: Addison Wesley Publishing Company.
- Klein, Stuart M. (1996). A management communication strategy for change. *Journal of Organizational Change Management.*, 9(2), 32-46.
- Kotter, J.P. and Heskett, J.L. (1992). *Corporate Culture and Performance*. New York: The Free Press.
- Shaw, M.E. and Wright, J.N. (1967). *Scale for the Measurement of Attitudes*. New York: McGraw-Hill.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2556). *Corporate Culture: Creating and Cultivate Organization Sustainability เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร เพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2562, จาก <https://bit.ly/2wSfyg4>.